

Motion till riksdagen 2008/09:A13

av Berit Högman m.fl. (s, v, mp)
med anledning av prop. 2008/09:127

Förbättrade och förenklade villkor i arbetslöshetsförsäkringen, m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om grundprinciperna för en bra arbetslöshetsförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nytt förslag om avgiftssänkning som ger effekt för alla.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förenkla administrationen för att snabbare kunna medge medlemskap.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om normalarbetstidens beräkning.

Motivering

Den borgerliga regeringen har saboterat arbetslöshetsförsäkringen. Avgifterna har höjts, ersättningen och taket har sänkts, sättet att beräkna dagpenningen har ändrats så att fler får ut mindre, och villkoren för att över huvud taget få någon ersättning har skärpts. Regeringen säger sig stå bakom arbetslinjen, men i själva verket har de skapat incitament för att man av ekonomiska skäl inte behåller en anställning på deltid i väntan på en heltidsanställning. Även om man har jobbat innan man blev arbetslös, är det inte säkert att man får någon a-kassa eftersom villkoren i dag är svårare att uppfylla. Att man har varit medlem i a-kassan hela sitt yrkesliv spelar ingen roll. Den som arbetar i en bransch som är utsatt för stora påfrestningar som en följd av den ekonomiska krisen får ta den största smällen, inte bara för att man riskerar att bli av med jobbet utan också för att man måste betala mer än andra för samma försäkring. Under den största jobbkrisen sedan 90-talet står nu fler utan möjligheten att få en omställningsersättning under tiden man söker nytt jobb. En halv miljon har lämnat a-kassan och inte heller de som är kvar har samma

Fel! Okänt namn på

möjlighet som tidigare att få en a-kassa som det går att leva på. Enskilda individer får bära jobbkrisens börda.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Arbetslöshetsförsäkringens grundprinciper

Arbetslöshetsförsäkringen har i grunden raserats av regeringen, och de marginella förändringar man föreslår i propositionen återställer inte möjligheten för de arbetslösa att få ett rimligt omställningsstöd. Arbetslöshetsförsäkringen har blivit sämre, dyrare och mer orättvis.

Vi tre partier: Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill i grunden se en arbetslöshetsförsäkring som bygger på helt andra principer än den regeringen står för. Vi vill återupprätta inkomstbortfallsprincipen i arbetslöshetsförsäkringen och återinföra en solidarisk finansiering. Taket och ersättningsnivåerna måste höjas. Villkoren för deltidsarbetslösa måste förbättras. Det måste bli enklare för visstidsanställda och deltidsarbetande att kvalificera sig för ersättning. Dessutom måste avgifterna sänkas. Vi menar att kostnaderna för arbetslösheten ska bäras gemensamt och avgiften inte ska vara beroende av i vilken bransch man arbetar. Konjunkturrella och strukturella förändringar är inget den enskilde kan påverka och därför inte bör göras ekonomiskt ansvarig för. Den enskilde bör heller inte stå för kostnader som har att göra med nedgångar inom vissa branscher. De differentierade avgifterna syftar till att pressa ned fackföreningarnas lönekrav. Högre löner antas leda till fler arbetslösa inom den egna a-kassan och därmed större kostnader. Detta resonemang vilar emellertid på det felaktiga antagandet att det finns ett nära samband mellan avtalsområden och a-kasseområden. I praktiken innebär de differentierade avgifterna dock att de grupper som redan har lägre löner får betala högre avgifter. De differentierade a-kasseavgifterna leder dessutom till en osund konkurrens mellan a-kassor som har överlappande verksamhetsområden.

Regeringens uttalade vilja att med hjälp av en sådan avgiftskonstruktion motverka löneökningar i branscher med hög arbetslöshet är ett oansvarigt sätt att vältra över ansvaret på enskilda arbetstagare. Vi behöver arbetstagare som tar den risk det kan innebära att utbilda sig inom ett nytt område. Den avgiftskonstruktion regeringen har infört uppfyller inte ens det syfte regeringen säger sig ha eftersom kassornas medlemsområde i många fall är betydligt bredare än en specifik bransch. Konstruktionen är därför djupt orättvis. Vi vill att avgiften sänks betydligt och att differentieringen tas bort.

Vi står bakom en arbetslinje där det lönar sig att ta även korta jobb i väntan på ett varaktigt heltidsjobb. För oss är det viktigt att det går att leva på a-kassan och att fler än i dag får tillgång till försäkringen. Ingen ska heller straffas med lägre ersättning om man har varit ofrivilligt frånvarande från sitt arbete genom exempelvis sjukdom. Dessa principer anser vi bör ligga till grund för arbetslöshetsförsäkringen.

Avgiftskonstruktionen

Flera av de försämringar regeringen genomförde under 2007 har föranlett de förslag vi nu ser i propositionen. Den dramatiska höjningen av avgiften och omläggningen av avgiftssystemet är en sådan försämring som fick betydande negativa effekter: en halv miljon medlemmar lämnade a-kassan. Regeringen försöker nu ge sken av att man vill reparera sitt misstag och föreslår en sänkning av avgiften med 50 kr för arbetande medlemmar.

De arbetslöshetskassor som har en arbetslöshetsavgift som, efter avdraget, överstiger 300 kr per månad får inte del av avdraget. Syftet med förslaget är att stimulera till ny- och återinträde i arbetslöshetsförsäkringen. Men avdraget på 50 kr är långt ifrån tillräckligt. Även med optimistiska prognoser för utvecklingen av arbetslösheten under 2009, kommer den föreslagna avgiftsminskningen att ätas upp av högre arbetslöshet för de flesta a-kassemedlemmar. Vid 8 % arbetslöshet (AKU februari 2009) kommer de allra flesta att få en ökning av a-kasseavgiften förr eller senare, även efter den sänkning som regeringen föreslår. Förklaringen ligger i arbetslöshetsavgiftens konstruktion. Ju högre arbetslösheten är bland medlemmarna i en arbetslöshetskassa, desto högre blir den arbetslöshetsavgift som ska erläggas. Det innebär att många a-kasseavgifter kommer att öka under 2009 på grund av ökad arbetslöshet. Erfarenheten från de senaste åren är att priskänsligheten i relation till arbetslöshetsförsäkringen är betydande. Regeringen bör därför räkna med ett fortsatt minskat medlemsantal i arbetslöshetskassorna när avgifterna stiger. Dessutom försämras hushållens konsumtionsutrymme och därmed efterfrågan i ekonomin i ett läge när det motsatta borde ske. Det föreslagna avdraget på 50 kr kommer inte att förändra detta.

Mot bakgrund av det som anförs bör riksdagen återinföra den solidariska finansieringen av arbetslöshetsförsäkringen så att avgiften kan sänkas för alla medlemmar i a-kassan.

Medlemsvillkoret

Under de omständigheter som råder med en djup jobbkris och att en halv miljon har lämnat a-kassan, anser vi att det kan vara rimligt att ge människor ett snabbspår in i försäkringen. Förändringarna av medlemsvillkoret och slopandet av inträdevillkoret underlättar arbetslösas möjlighet att få ersättning och är därför något som vi principiellt ställer oss bakom.

Vi motsätter oss dock regeringens konstruktion när det gäller medlemsvillkoret eftersom det skapar en onödigt komplicerad administration för kassorna. Vi menar att ett bättre sätt som kan möjliggöra ett snabbare inträde tillbaka till försäkringen kan vara, som Arbetslöshetskassornas samorganisation föreslår, att temporärt anse medlemsvillkoret uppfyllt efter sex månaders medlemskap.

Fel! Okänt namn

Huvudregeln för normalarbetstidens bestämmande – sammanläggning av tid med förmåner

Intentionen i förslaget är bra, men även här läggs en ytterligare administrativ börda på arbetslöshetskassorna alldeles i onödan. Även arbetsgivare och Försäkringskassan kommer att beröras av ökad uppgiftsskyldighet. Vi anser att det ska vara den försäkrade inkomsten, inte vilka försäkringsersättningar man erhåller, som ska ligga till grund för ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen.

Vi vill att arbetslöshetsförsäkringen ska vara en robust försäkring där villkoren inte görs om från en dag till en annan. Därför vill vi se över utformningen av den framtida arbetslöshetsförsäkringen, vilket även inbegriper regelverket kring den och bestämmelser om normalarbetstidens beräkning.

Stockholm den 31 mars 2009

Berit Högman (s)

Josefin Brink (v)

Sylvia Lindgren (s)

Maria Stenberg (s)

Ann-Christin Ahlberg (s)

Jennie Nilsson (s)

Ulf Holm (mp)

Lars Lilja (s)

Luciano Astudillo (s)

Patrik Björck (s)

Torbjörn Björlund (v)